33 576 Natuurbeleid

35 334 Problematiek rondom stikstof en PFAS

Nr. 577 Brief van de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 oktober 2026

De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft mij op 10 september 2026 schriftelijk (ref.: 2026Z17730/2026D42452) verzocht een reactie te geven op een door de commissie ontvangen brief van H.L. d.d. 1 september 2026 met als titel “Aanbieding notitie ‘Hoe Nederland met zijn natuur omgaat. Een foto zegt meer dan duizend woorden’”.

Met deze brief geef ik graag gehoor aan dit verzoek. Omdat de brief is ondertekend door meerdere personen, zal ik hierna refereren aan de ‘schrijvers’ van de brief.

In de brief wordt aangegeven dat de achteruitgang van de Nederlandse natuur volgens de schrijvers niet het gevolg is van stikstofdepositie, maar van verkeerde beheermaatregelen. Op beide punten ga ik graag in.

Er is brede wetenschappelijke consensus dat stikstof een van de grootste drukfactoren is op ecosystemen, leefgebieden van soorten en habitattypen. Ik ben het echter met de schrijvers eens dat de achteruitgang van de Nederlandse natuur niet alleen het gevolg is van stikstof. Naast stikstof lijdt de Nederlandse natuur ook onder andere drukfactoren, zoals versnippering, gewasbeschermingsmiddelen, invasieve exoten, verstoring, verdroging en afnemende waterkwaliteit. Ik wil dan ook benadrukken dat er in het Nederlandse natuurbeleid geen eenzijdige focus ligt op de drukfactor stikstof. Alle drukfactoren die in een gebied relevant zijn, worden aangepakt.

In de kamerbrief “Weer ruimte voor boer, natuur en bouw: maatregelpakket voor landbouw, natuur en stikstof” (Kamerstuk 36 800 XIV, nr. 87) van 26 juni 2026 wordt de aanpak van het kabinet voor stikstofreductie, natuurherstel en vergunningverlening verder uitgewerkt. Met dit maatregelenpakket laat het kabinet een samenhangende aanpak zien die gericht is op het identificeren van drukfactoren en het wegnemen ervan, de structurele reductie van stikstofemissies, herstel van natuur en het bieden van perspectief aan sectoren als landbouw, bouw en industrie.

Adequaat natuurbeheer draagt in combinatie met andere maatregelen wezenlijk bij aan het realiseren van de natuurdoelen. Terreinbeherende organisaties zijn belangrijke uitvoerders van maatregelen voor natuurbeheer en –herstel. Daarnaast spelen agrariërs en (andere) particulieren een cruciale rol in agrarisch natuurbeheer en beheer van particuliere terreinen. In algemene zin geldt dat een gebrek aan beheer of een verkeerd beheer kan bijdragen aan het verlies van natuurwaarden. Daarbij geldt echter dat als (een gebrek aan) beheer leidt tot verslechtering, dit niet wegneemt dat stikstof ook een (grote) rol speelt bij de verslechtering.

Ik ga hier niet in op de concrete voorbeelden. Een zorgvuldige en gedetailleerde reactie op de concrete voorbeelden vereist namelijk dat per locatie alle relevante

feiten op een rij worden gezet, zodat duidelijk wordt of sprake is van verslechtering en zo ja, wat de redenen daarvoor zijn. De oorzaken die de schrijvers noemen, zijn op zich wel herkenbaar, dus nog los van de vraag of dit daadwerkelijk de oorzaken zijn in de genoemde voorbeelden.

In dit verband kan ik wel zeggen dat het natuurbeheer onder druk staat door oplopende kosten. Dit neem ik mee in de herziening van het Natuurpact. Vooruitlopend daarop ben ik ook in gesprek met provincies en terreinbeherende organisaties over een tijdelijke extra financiële impuls.

Een foto kan in sommige gevallen meer zeggen dan duizend woorden, maar zonder de juiste en volledige context kan een foto ook een onjuist of eenzijdig beeld oproepen. Zonder de volledige context, zoals de lokale stikstofdepositie en waterhuishouding, is lastig te beoordelen wat de oorzaken zijn van de veronderstelde achteruitgang. Betrouwbare uitspraken over de staat van de natuur en de oorzaken van verslechtering vereisen systematische monitoring volgens wetenschappelijk robuuste methoden en een gedegen analyse.

Samenvattend: effectief natuurbeleid vraagt om een integrale aanpak die alle drukfactoren meeneemt en ervoor zorgt dat instandhoudings- en herstelmaatregelen op een effectieve wijze worden uitgevoerd. Stikstof blijft echter een grote drukfactor. Stikstofreductie is daarom nog steeds een prioriteit voor effectief natuurbeleid, naast onder andere het bestrijden van verdroging en een adequaat natuurbeheer. Daarom zet ik mij in voor een combinatie van generieke stikstofreducerende maatregelen, gebiedsgerichte systeemherstelmaatregelen en gericht (herstel)beheer. Alleen door dit in samenhang aan te pakken, kunnen we de kwaliteit van de Nederlandse natuur duurzaam herstellen en behouden.

De minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J. van Essen